

Нова Україна
інститут стратегічних досліджень

**УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЦІНА
ПИТАННЯ**

КИЇВ – 2014

Потапенко В.Г.

Ключові слова: Європейський Союз, Угода про асоціацію, екологічна безпека, зелена економіка, сталий розвиток, витрати на імплементацію Угоди про асоціацію з ЄС.

Угода про асоціацію з ЄС в сфері екологічної безпеки та сталого розвитку: очікувані результати та ціна питання.

Підписання 27 червня 2014 року Україною економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС сформувало нові виклики та відкрило можливості. Імплементація нових стандартів та правил в сфері екологічної безпеки та сталого розвитку потребує інвестування від 38 до 45 мільярдів Євро протягом найближчих десяти років, лише половину з яких може бути покрито за рахунок іноземних надходжень, виходячи із досвіду Центральноєвропейських країн. Цей процес дасть змогу залучити внутрішні інвестиції для досягнення європейської якості продукції та екологічних стандартів та розвинути галузь екологічної інженерії в Україні, модернізувати виробництво та сформувати нові напрямки експорту.

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЦІНА ПИТАННЯ

Після підписання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС Україну очікує не тільки ратифікація її у Верховній Раді та очікування аналогічної юридичної процедури в парламентах країн ЄС. Особливості економічної частини угоди полягають в тому, що процедура імплементації за багатьма позиціями розпочинається за певним графіком безпосередньо після підписання. Нормативно - правова база ЄС досить суттєво відрізняється від пострадянської української в сфері стандартів та можливості приватних кампаній захищати в суді свої інтереси, тому нас очікують досить серйозні зміни. Значною мірою це стосується підвищення вимог до якості продукції та екологічних вимог до виробництва. Таким чином, суттєвої трансформації потребують технології та обладнання підприємств, що, з одного боку, призведе до необхідності інвестицій, а з іншого, дозволить розвивати нові екологічні галузі виробництва та сфери послуг.

Зелена економіка та екологічна безпека, як пріоритети ЄС. Європейський Союз заснований на принципі верховенства права, це означає, що кожна дія, вчинена ЄС ґрунтується на договорах, які були добровільно і демократично затверджені всіма державами-членами ЄС. Якщо певна сфера політики не прописана в договорі, Комісія не може пропонувати правові акти у цій сфері. Договір є обов'язковою угодою між державами-членами ЄС.

Насьогодні чинними є два договори, що регламентують діяльність : «Договір про Європейський Союз» і «Договір про функціонування Європейського Союзу». У сфері екологічної безпеки це стосується¹:

- Пункт 1 статті 3: Союз має виняткову компетенцію в наступних сферах: ...збереження морських біологічних ресурсів у рамках спільної політики рибацтва;
- Пункт 2 статті 4: Спільна компетенція Союзу і держав-членів стосується наступних сфер: «охорона навколишнього середовища»;

¹ Угоди ЄС. www.europa.eu/eu-law/treaties/index_en.htm

- Стаття 11: Вимоги до охорони навколишнього середовища повинні бути інтегровані у визначення здійснення політики та діяльності Союзу, зокрема для сприяння сталому розвитку.

Конкретні положення про охорону навколишнього середовища знаходяться в розділі XX: Довкілля Договору про функціонування Європейського Союзу - Стаття 191:

Політика Європейського Союзу у сфері навколишнього середовища сприятиме збереженню та поліпшенню якості навколишнього природного середовища; охороні здоров'я населення; розумної і раціональної використанні природних ресурсів; підтримці міжнародному рівні заходів щодо вирішення регіональних та глобальних проблем навколишнього середовища, зокрема протидія змін клімату².

Політика Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища базується на використанні превентивних заходів і попереджувальних заходів, відрахування шкоди навколишньому середовищу, передусім на підставі принципу «забруднювач платить». У цьому контексті заходи з гармонізації включають захисне попередження, яке не дозволяє державам-членам використовувати деякі тимчасові метри виходячи з економічних причин екологічного характеру, які підлягають перевірці з боку Європейського Союзу³.

У підготовці своєї політики у сфері охорони навколишнього середовища Європейський Союз бере до уваги наявні науково-технічні дані; стан навколишнього середовища в різних регіонах ЄС; потенційні вигоди та витрати від застосування чи незастосування заходів; економічний і соціальний розвиток ЄС у цілому і збалансований розвиток його регіонів. У межах своєї компетенції, Європейський Союз та держави-члени співпрацюють з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями. Домовленості про співпрацю Європейського Союзу можуть бути предметом окремих угод між Європейським Союзом і зацікавленими третіми сторонами.

Відповідно до статей 192 Європейський парламент і Рада, дію відповідно до звичайної нормотворчої процедури і після консультації з Економічним і соціальним комітетом та Комітетом регіонів, приймають рішення щодо заходів для досягнення цілей, передбачених цією статтею. Рада

²Європейське екологічне бюро. www.eeb.org

³Європейський Союз www.europa.eu/index.htm

приймає рішення

одноголосно після вищезазваних консультацій приймає положення фінансового характеру; заходи, що стосуються планування міст та сільської місцевості; кількісного управління водними ресурсами, які прямо чи опосередковано стосуються доступності цих ресурсів, землекористування, за винятком управління відходами.

Заходи, які істотно впливають на вибір державою-членом між різними джерелами енергії та загальної структури енергопостачання. У тому випадку, якщо заходи відхиляються від принципу «забруднювач платить», то це відбувається або на тимчасовій основі, або з Фонду об'єднання.

Стаття 193 про захисні заходи, затверджені відповідно до статей 192 не забороняє будь-якій державі-члену ЄС впроваджувати суворіші захисні заходи. Такі заходи не повинні суперечити Договорам і алі не обходимо повідомити Комісію.

Договір про Європейський Союз містить такі положення щодо охорони навколишнього середовища, особливо повідношенню до країн, які не є членами ЄС:

- сприяння сталому економічному, соціальному та екологічному розвитку країн, що розвиваються, перш за все з метою подолання бідності;
- сприяння розробці міжнародних заходів по збереженню і поліпшенню якості навколишнього середовища та сталого управління світовими природними ресурсами з метою забезпечення сталого розвитку.

Екологічна політика Європейського Союзу починаючи з 1973 року реалізується в програмах або планах дій з охорони навколишнього середовища. Перша програма дій з охорони навколишнього середовища (ЕПД) була прийнята в липні 1973 і представляла політику ЄС щодо досягнення найбільш важливих цілей⁴:

- Попередження, зменшення та обмеження екологічного шкоди;
- Збереження екологічної рівноваги;
- Рациональне використання природних ресурсів.

У першій ЕПД була підкреслена необхідність оцінки впливу інших політик з метою уникнення шкідливої діяльності. Екологічна політика ЄС спочатку мала екологічне обґрунтування без підпорядкування цілям внутрішнього ринку. Друга ЕПД (1977-

⁴Європейське агентство охорони навколишнього середовища. www.eea.europa.eu

1981) продовжувала підхід перший із збільшення спектру проблем, які необхідно було вирішити.

Третя (1982-1986) і Четверта (1987-1989) ЕПД підкреслювали переваги екологічної політики щодо внутрішнього ринку. Екологічні норми вивиді в необхідно було узгодити, що б уникнути порушення конкурентоспроможності галузі. У четвертому ЕПД охорона навколишнього середовища вперше нерозглядається як окремих вид діяльності, а є інтегрованою діяльністю протягом всього виробничого процесу. У тому числі йшлося про скорочення енерго- і ресурсоспоживання та створення замкнутих виробничих циклів для зменшення кількості відходів.

П'ята ЕПД (1992-1999) декларує основною метою сталий розвиток, починається посилення на секторальний підхід, який інтегрує екологічний аспект найбільш забруднюючих галузі. Акцент робиться на нових ринкових інструментах, таких як податкові пільги та добровільні інструменти, які підсилюють інтерес виробників. Новий консенсус-підхід враховував громадські організації та місцеві громади у створенні політики навколишнього середовища.

Шоста Програма дій з охорони навколишнього середовища (2002-2012) базується на основних екологічних пріоритетах:

- Зміна клімату;
- Природа і біорізноманіття;
- Навколишнє середовище, здоров'я та якість життя;
- Природні ресурси і відходи.

Європейська Комісія в 2012 році приймає нову Програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року «Жити добре, але в рамках можливостей нашої планети». Вона спрямована на підвищення екологічної стабільності в Європі та перетворення ЄС в інклюзивну і стійку «зелену» економіку. Вона включає всебічні наступні тематичні пріоритети:

- захист, збереження та розвиток природного капіталу в ЄС;
- перетворення ЄС у ресурсозберегаючу «зелену» та конкурентну низьковоуглецеву економіку;
- захист громадян ЄС від екологічного впливу для здоров'я і благополуччя;
- максимізація переваг екологічного права ЄС;
- поліпшення доказової бази екологічної політики;

- забезпечення інвестицій в екологічну та кліматичну політику і досягнення відповідного обсягу інвестицій;
- досягнення екологічної інтеграції та узгодженості політики;
- підвищення стійкості міст ЄС;
- підвищення ефективності діяльності ЄС щодо реагування на регіональні та глобальні екологічні та кліматичні виклики.

Реалізація цієї програми базується на попереджувачих заходах, відрасування збитків докільюза принципом «забруднювач платить». Екологічна політика та перспективи сталого розвитку багато в чому залежать від нормативно-правової бази держави.

Сталий розвиток в Угоді про асоціацію з ЄС. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом підписана 27 червня 2014 року підписано, в зв'язку з цим, ми проаналізували актуальний текст Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку та Європейським Союзом та державами-членами, з іншого боку в аспекті сталого розвитку та екологічної безпеки⁵.

Питанням сталого розвитку та торгівлі присвячена окрема глава за №13. Стаття 289 цього документа констатує, що Сторони підтверджують свою прихильність до сприяння розвитку міжнародної торгівлі таким чином, щоб сприяти досягненню цілі сталого розвитку та забезпечення того, щоб ця мета була інтегрована і відображалася на кожному рівні їхніх торговельних відносин. З цією метою Сторони визнають важливість повною мірою взяти до уваги економічні, соціальні та екологічні інтереси не тільки свого населення, а й майбутніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та соціальна політика будуть підтримуватися спільно.

В Угоді⁶ чітко сказано, що ідеологічною основою співпраці є Україна та ЄС є концепція сталого розвитку на принципах економічної ефективності, соціальної стабільності та екологічної безпеки. Реальна практика доводить, що до реальної реалізації стратегії сталого розвитку справа дійшла тільки в декількох країнах високого впливом місцевих громад і традиціями соціальної політики як Швейцарія, Норвегія і Швеція. Для впровадження в практику концепції сталого розвитку необхідно сформувати реалістичний інституційний механізм поступово впроваджувати більше ефективні механізми модернізації економіки, більш чистих технологій та економічної індустрії, створення робочих місць.

⁵Інтеграція сталого розвитку в політику ЄС. www.eur-lex.europa.eu

⁶Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535

Стаття №292 присвячена багатосторонньої угоди з охорони навколишнього середовища. Зокрема визнається важливість міжнародного екологічного управління та угод, як адекватна відповідь міжнародної спільноти на глобальні та регіональні екологічні проблеми. Сторони так само підтверджують своє зобов'язання щодо ефективної імплементації в своїх законах і практиках багатосторонніх угод з охорони навколишнього природного середовища, учасниками яких вони є.

Ніщо в Угоді не обмежує прав Сторін вживати і зберігати заходи з імплементації багатосторонніх угод з охорони навколишнього природного середовища, учасниками яких вони є. Такі заходи не застосовуються таким чином, який міг би стати засобом довільної або не виправданої дискримінації між Сторонами або прихованого обмеження торгівлі.

Сторони гарантують, що їх екологічна політика буде ґрунтуватися на принципі обережності і принципах, які зобов'язують застосування превентивних заходів, відшкодування в пріоритетному порядку шкоди, заподіяної навколишньому середовищу, та сплату штрафів за брудну вачем навколишнього середовища.

Сторони співпрацюють з метою сприяння обґрунтованого і раціонального використання природних ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку, з метою зміцнення зв'язків у сфері торговельних і екологічних політик і практики Сторін.

Аналіз положень цієї статті свідчить про необхідність імплементації європейських екологічних нормативів. Введення європейських екологічних стандартів може призвести до закриття ряду ресурсоемних підприємств з великим обсягом викидів і відходів. У зв'язку з цим необхідно організувати систему перерозподілу бюджетних дотацій з ресурсо- і енерговитратних «брудних» технологій на більш чисті і ресурсо- та енергоефективні.

«Торгівля на користь сталого розвитку» - це зміст Статті 293, яка свідчить про те, що торгівля повинна сприяти сталому розвитку всіх його вимірах. Сторони визнають благотворний вплив основних трудових стандартів і гідної праці на економічну ефективність, інновації, продуктивність, і вони відзначають цінності більшої узгодженості між торговими політиками, з одного боку, і зайнятістю і соціальними політиками, з іншого. Сторони будуть докладати зусиль для

сприяння заохочення торгівлі прямих іноземних інвестицій екологічно чисті товари, послуги та технології, використання джерел відновлюваної енергії та енергозберігаючих продуктів і послуг, атакоже екологічне маркування товарів, у тому числі шляхом усунення пов'язаних нетарифних бар'єрів.

Сторони будуть докладати зусиль для спрощення торгівлі товарами з метою сприяння сталому розвитку, зокрема товари, які є предметом «чесної та етичної торгівлі», атакож ті, які пов'язані з принципами корпоративної соціальної відповідальності та підзвітності.

Таким чином, постулюється ідеологічний концепт про те, що торгівля повинна сприяти сталому розвитку.

Моніторинг впливу на стійкий розвиток розглядається у Статті 298. Сторони зобов'язуються здійснювати моніторинг, контролювати і оцінювати вплив імплементації цього розділу на сталий розвиток за індикаторами впливу торгівлі на сталий розвиток з необхідним інформуванням.

Стаття 299 визначає роль інститутів громадянського суспільства у сталому розвитку. Кожна Сторона визначає і скликає нову або існуючу консультативну групу зі сталого розвитку з метою надання рекомендацій щодо імплементації цієї глави, яка складається з незалежних представницьких громадських організацій, де об'єктивно представлені організації роботодавців і працівників, неурядові організації та інші зацікавлені сторони.

Члени Консультативної групи кожної із Сторін зустрічаються на відкритому Форумі громадянського суспільства для підтримки діалогу, який охоплює аспекти сталого розвитку торговельних відносин між Сторонами. Форум громадянського суспільства зустрічається раз на рік, а діалог, не повинен негативно впливати на обмін думками.

Необхідно сформувати дорадчу групу з питань сталого розвитку незалежних представницьких громадських організацій, де об'єктивно представлені організації роботодавців і працівників, неурядові організації та інші зацікавлені сторони.

Інституційний механізм і механізм моніторингу описаний у Статті 300 включає формування Підкомітету з торгівлі та сталого розвитку, який є підзвітним Комітету Асоціації. Підкомітет складається з вищих посадових осіб у межах органів управління кожної Сторони

Співпраця у сфері торгівлі та сталого розвитку, коли Сторони спільно розробляють пов'язані з торгівлею аспекти трудової та екологічної політики для досягнення цілей цієї Угоди, розглянуті в Статті 302.

Екологічна складова Угоди про асоціацію з ЄС.
Окрема Глава Б Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом присвячена питанням навколишнього середовища. Таку Статтю 360 йдеться про те, що Сторони будуть розвивати і зміцнювати співробітництво з питань охорони навколишнього природного середовища, і таким чином сприяти реалізації довгострокових цілей сталого розвитку та зеленої економіки. Передбачається, що посилення природоохоронної діяльності матиме позитивні наслідки для громадян і підприємств України та ЄС, зокрема, через поліпшення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям. Співпраця буде здійснюватися з урахуванням інтересів Сторін на основі рівності взаємної вигоди, а також беручи до уваги взаємозалежність, існуючу між Сторонами в галузі охорони навколишнього природного середовища, та багатосторонні угоди в цій сфері.

Співпраця буде мати на меті збереження, захист, поліпшення відтворення якості навколишнього середовища, захист громадянського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення міжнародних дій, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, в таких сферах (Стаття 361):

- зміни клімату;
- екологічне управління, зокрема освітня та навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття рішень;
- якість атмосферного повітря;
- якість водного управління водними ресурсами, включаючи морське середовище;
- управління відходами та ресурсами;
- охорона природи, зокрема збереження та захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі);
- промислове забруднення і промислові загрози;
- хімічні речовини;

• генетично модифіковані організми, у тому числі всільському господарстві;

- шумове забруднення;
- цивільний захист, зокрема стихійні лиха та антропогенні загрози;
- міське середовище;
- екологічні збори.

Перелік сфер співробітництва в галузі охорони навколишнього природного середовища. Безкоментарів. Вимагає інституційного аналізу та розробки системи заходів щодо поетапної реалізації. Сторони планують обмінюватися інформацією та досвідом; здійснювати спільну дослідницьку діяльність і обмінюватися екологічно чистими технологіями; планувати подолання наслідків стихійних та інших надзвичайних ситуацій; здійснювати спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівні, в тому числі згідно з багатосторонніми угодами в галузі охорони навколишнього природного середовища. Особливу увагу сторони приділять питанням, що мають транскордонний характер.

Важливим положенням, відбитим у Статті 363 є поступове наближення законодавства України до права і політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Співпраця в сфері цивільного захисту здійснюється шляхом імплементації окремих угод в даній області, укладених між Сторонами згідно з відповідними владними повноваженнями і компетенцією ЄС та його держав-членів і відповідно до правовими процедурами кожної із Сторін, спрямоване на:

- сприяння взаємодопомоги у випадках надзвичайних ситуацій;
- цілодобовий обмін найважливішими повідомленнями і оновленої інформації про транскордонні надзвичайні ситуації, зокрема запити та пропозиції про допомогу;
- оцінки впливу наслідків надзвичайних ситуацій на довкілля;
- залучення експертів до участі в специфічних технічних семінарах і симпозіумах з питань цивільного захисту;
- залучення, в разі необхідності, спостерігачів при проведенні окремих навчальних тренінгів, організованих в Україні/ або ЄС;
- поглиблення існуючого співробітництва з метою ефективного використання наявних потужностей захисту.
- відповідно до статті 365 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом співпраця буде охоплювати, серед іншого, такі цілі:

Розвиток всеохопної стратегії в галузі навколишнього середовища, яка включатиме заплановані інституційні реформи (з певними термінами) для забезпечення виконання та впровадження природоохоронного законодавства, розподіл повноважень природоохоронних органів на національному, регіональному та муніципальному рівнях; процедури прийняття рішень та їх виконання; процедури сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави, визначення необхідних людських і фінансових ресурсів та механізмів перегляду; розвиток галузевих стратегій в галузі поліпшення якості повітря; якості вод та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище, управління відходами та ресурсами, захист природи, промислове забруднення промислових аварій, хімічні речовини, зокрема чітко визначені строки та основні етапи імплементації, адміністративну відповідальність, а також фінансові стратегії залучення інвестицій в інфраструктуру та технології; розвиток та імплементація політики з питань зміни клімату.

Екологічний моніторинг в системі адаптації до стандартів ЄС. Одним з складових впровадження екологічних стандартів Євросоюзу є моніторинг стану компонентів природного середовища, таких як ґрунту, повітря, вода.

Покращення якості повітря. Угода про асоціацію вимагає змінити метод замірювання і розширити перелік речовин, що потрапляють під моніторинг повітря, а також модернізувати процес обробки та поширення зібраних даних. Найбільші забруднювачі повітря - це теплоенергетичні та металургійні підприємства. Нажаль, контроль за викидами не відбувається і відповідності до наявної нормативно правової бази в повному обсязі.

Одним із найважливіших складових формування ефективної системи екологічного моніторингу є залучення даних дистанційного спостереження та геоінформаційне моделювання його результатів.

На малих підприємствах таких як, наприклад, виробництво метало-пластикових вікон із викидами небезпечних органічних сполук, таких як бензол, які мають вкладати серйозні кошти в модернізацію. Водночас вимоги закрити шкідливі підприємства в Угоді немає.

Україна має імплементувати Директиву 2008/50 ЄС, якою встановлюються гранично допустимі концентрації (ГДК) у повітрі для діоксинів сірки, азоту, оксидів вуглецю, а також важких металів, свинцю, бензолу, озону та дрібнодисперсного пилу 2,5 та 10 мікрон. Україна також

перегляне класифікацію санітарно-захисних зон навколо небезпечних об'єктів та план дій в разі забруднення повітря у цих зонах.

Система контролю якості повітря в Україні була розроблена і впроваджена більше півстоліття тому, більшість пунктів спостереження за станом атмосферного повітря були встановлені ще в 40-50-х роках. З того часу значно змінилася індустріальна забудова, створені нові міста, підприємства і мережа пунктів спостережень не відповідає сучасним точкам локалізації джерел забруднення.

Багато забрудників взагалі не визначають, обмежуючись списком із 6-7 пунктів, тому що немає відповідного обладнання або ж воно несправне. Таким чином, в Україні немає адекватної картини про стан повітря та його безпечність в населених зонах. В ЄС збір і обробку даних про стан повітря здійснюють приватні лабораторії, які зацікавлені в якісній роботі, оскільки таким чином можуть конкурувати за держзамовлення. В Україні – Гідрометцентр, який залежить від державного фінансування, а результати його роботи не впливають на отримання ним коштів.

Бензол – леткий ароматичний вуглеводень, який використовується для синтезу органічних сполук та як розчинник. Україна вимірює, але не за стандартами ЄС. Входить до складу бензину, широко застосовується у виробництві. Токсичний для людини, канцероген, впливає на кровоносну систему, викликає анемії та лейкемії. За європейськими нормами, вміст бензолу в бензині має бути в 5 разів нижчим, ніж за українським стандартом. Але, як показують перевірки, навіть українські норми вмісту бензолу не виконуються. Вміст бензолу в атмосферному повітрі, за винятком робочих зон на виробництві, де застосовується ця речовина, взагалі не перевіряється.

В Україні взагалі не вимірюється двігруп речовин:

Дрібнодисперсний пил менше 10 мікрон не затримується в носоглотці й не виводиться з кашлем чи чханням, потрапляє глибоко в легені та бронхи. Може викликати рак легенів та інші захворювання органів дихання. Пил менше 2,5 мікрон може проникати з легень в кровоносну систему та внутрішні органи.

Стійкі органічні забруднювачі: є найбільш токсичними та небезпечними для навколишнього середовища та здоров'я людей хімічними сполуками.

Відповідно до вимог Угоди всі сміттєзвалища мають бути паспортизовані, для кожного такого об'єкту слід буде розробити план рекультивації, щоб нейтралізувати утворення токсинів і відновити родючість

ґрунтів, керуючись принципом «забруднювач платить», які мають бути поширені ті звалища, що існували на момент прийняття цих нормативних актів, а також стихійні звалища, ці вимоги поки не поширюються. Окрема програма потрібна щодо переробки сміття, яке переробляється на 65% у країнах ЄС.

Важливим кроком адоптації є інтегральне управління ризиками промислового забруднення. Підприємства самі аналізують ризики своєї діяльності, обирають оптимальний спосіб зменшення шкідливого впливу на довкілля, розробляють і презентують план відповідним контролюючим органам, а держава лише слідкує за виконанням робіт.

Очікувані витрати на імплементацію угоди в сфері екологічної безпеки. Відповідно до підписаної угоди 29 директив і регламентів регулюють сфери екологічної безпеки із термінами імплементації від 2 до 8 років, серед яких директиви про всеохоплююче запобігання і контроль забруднень, про захоронення відходів, про якість води, про очистку міських стічних вод і деякі інші. Витрати на імплементацію розподіляються на витрати суспільного (бюджетного) та приватного секторів, що передбачають капітальні та експлуатаційні витрати а також адміністративно-управлінські.

Зважаючи на відсутність точних оцінок можна орієнтуватися на витрати центральноєвропейських країн, що пройшли цей шлях і свідчать, що витрати мають складати близько € 800-1000 на людину, що для України буде дорівнювати прилизно € 38-45 млрд. З досвіду країн, які інтегрувалися до ЄС приблизно половину цієї суми вони отримували у вигляді грантів. Необхідно відзначити, що ці параметри були актуальні для Польщі та Чехії для часів розквіту ЄС до кризи 2008 року. Фактично ці витрати, орієнтуючись на динаміку країн другої третьої хвилі Румунія, Болгарія, Туреччина розподіляються на значно більш тривали термін 10-20 років.

Зважаючи на те, що обсяги фінансування в Україні сфери охорони довкілля приблизно 2 млрд євро на рік його необхідно буде збільшити приблизно вдвічі. Насправді Україна розпочала процес гармонізації нормативно правових документів в 1994 р. з підписанням Угоди про партнерство та співробітництво. "Технічний регламент щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив" вступає в дію з 24 липня 2014 р. (Постанова КМУ від 1 серпня 2013 р. № 927). Цим документом запроваджуються європейські екологічні норми бензин та дизельне пальне відповідно до Директиви 98/70/ЄС щодо. Перехід відбувається поступово і пальне класу Євро-3 використовується до 31 грудня 2015 р., Євро-4 - до 31 грудня 2017 р., після чого діє тільки стандарт Євро-5,

що за умов вироблення бензину в Україні потребуватиме близько 3,0–3,5 млрд євро в реконструкцію нафтопереробних заводів.

Україна як член Європейського енергетичного співтовариства в рамках Другого енергопакету взяла на себе зобов'язання з приведення до європейських стандартів викидів теплоелектростанцій, і відповідні заходи увійшли в Енергетичну стратегію на період до 2030 р., що потребує суттєвих інвестицій на встановлення систем пилогазоочистки на ТЕС. Крім того Україна впроваджує програми з екомоніторингу, поводження з відходами, регулювання промислових викидів тощо, витрати за якими плануються поки що поза Угодою про асоціацію з ЄС.

Витрати в екологічній сфері можна це якість життя громадян та якість природних умов і ресурсів. середовища життєдіяльності громадян. Фінансовий аналіз планів імплементації пов'язаний із пошуком можливостей ліквідувати gaps- розриви між обсягом доступних фінансових ресурсів та їх потребами. За наявності "фінансових розривів" вишукуються додаткові джерела коштів, зокрема допомога з фондів ЄС, гранти, кредити, додаткові муніципальні або державні субсидії.

Угода про асоціацію передбачає, що Україна сама визначатиме час та тривалість проведення реформ для покращення екологічної ситуації. Не потрібно негайно вкладати величезні кошти у модернізацію підприємств або закривати заводи. Загалом процес приведення до екологічних норм ЄС складе від 3-7 до 10-12 років.

Інституційні реформи вимагають істотних змін як законодавчої так і нормативної бази та системи державного управління. Ми можемо констатувати наявність Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом двох блоків пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку та екологічної безпеки. В цілому, це рамковий документ, який створює умови для адаптації європейської нормативно-правової бази до умов України. Створюються механізми для координації зусиль і вироблення спільних рішень у спірних випадках. В цілому можна говорити про систематизування ролі цього документа, який створює основу для формування комплексної державної політики у сфері сталого розвитку та екологічної безпеки в Україні.

Таким чином Угода про асоціацію стимулює Україну до модернізації виробництва та покращання стану навколишнього природного середовища, за посильної підтримки з боку ЄС, яка може скласти половину від необхідної суми інвестицій.

Висновки:

Угода про асоціацію з ЄС забезпечує:

- формування умов для створення інституційної бази розвитку, яка була зруйнована в 90-ті роки на принципово новому рівні та узгоджено із традиціями країн ЄС.

- розвиток промисловості буде враховувати не тільки економічну доцільність, але й соціальні пріоритети та якість навколишнього природного середовища.

- формування консультативних органів для підтримання сталого розвитку торгівлі із країнами ЄС.

- вдосконалення системи стандартів та відродження системи моніторингу якості навколишнього природного середовища із застосуванням ГІС технологій та дистанційних методів спостережень.

- впровадження екологічних вимог зумовлює необхідність витратити 38-45 млрд. Євро, що в свою чергу дозволить:

- розвинути галузь екологічної інженерії в Україні, виготовлення, встановлення та обслуговування очисного обладнання;

- отримати 19-23 млрд.Євро в якості безповоротної допомоги, які можуть бути освоєні значною мірою через українські підприємства;

- покращити якість середовища існування в країні;

- модернізувати виробництво;

- сформуванати нові напрямки експортного потенціалу.